

DEMOKRACIJA

Leto III. - Štev. 46

Trst - Gorica 28. oktobra 1949

Izhaja vsak petek

Dolžnosti vodilnega sloja

Kadar razpravljamo o kulturnem in političnem življenju določene družbene enice, nas to razpravljanje slej ko prej privede do pojma tako imenovane elite, kot so Francozi nazivali tisti krog ljudi, v katerih se osredotoča kulturno in politično vodstvo družbene enice. Ta družbena enica je lahko narod, lahko pa tudi njega manjši del, ki ga zajema n. pr. določena pokrajina, mesto ali celo vas. Tudi vodilni sloj, ta duhovna elita neke družbene enice, je lahko zelo različna: v narodu kot celoti zajema vse najizbranejše duhovne kulturnega, socialnega in političnega življenja, v vasi pa jo tvorita — tudi danes v bistvu tako — učitelj in duhovnik.

Pojem duhovne elite, vodilnega sloja, srca in možganov določenega družbenega kroga ima svojo utemeljenost. V kratkih besedah predstavlja kristalizacijo duhovne tvornosti naroda ali manjše družbene enice. Vodilni sloj, ki ga odlikuje posebna nadpovprečnost v kulturnem, socialnem in političnem pogledu, je nekakšen duhovni predstavnik naroda. Iz takšnega vodilnega duhovnega sloja so izšli narodovi buditelji in voditelji njegove usode.

Tem uvodnim ugotovitvam pa moramo dodati seveda še nekaj pojasnil in dopolnil. Narod si je vedno želel in je vedno priznaval takšen vodilni sloj samo toliko časa, dokler je bil ta sposoben, da razna in vodi narodovo usodo v smislu njegovih osnovnih interesov, katere tudi najpreprostejši človek prav dobro občuti, čeprav jih mogoče ne zna dobro izraziti. Ravno na tem pa se je v zgodovini posameznih narodov neštokrat tudi brutalno končala vodilna vloga določenega sloja, ki se je izrodil v sebi zaključen in zgolj svoje koristi zasledujoč krog, ki je izgubil stik z narodom.

To pa nas tudi opozarja na dejstvo, da ima takšen duhovni vodilni sloj določene naloge. Dejstvo določene nadpovprečnosti, ki izhaja iz večje obdarjenosti z duhovnimi talenti (pri čemer se ne spuščamo v vprašanje izvora te obdarjenosti), avtomatično — tudi proti volji — vključuje takšnega človeka v vodilni sloj in mu nalaga dolžnosti, katerim se ne more odreči. Takšen človek je tudi proti volji podrejen sociološkemu gestu, ki pravi, da je vsakdo v družbi moralno obvezan izpolnjevati naloge, ki jih po svoji sposobnosti lahko izpolnjuje. Človeka, ki se temu izogiba, zadene družbena obsodba.

V zgodovini je doživela vsebina in tudi opredeljenost vodilnega sloja že precejšnje spremembe. Te spremembe so korakale roko v roki z duhovnim zorenjem in družbenim razvojem človeštva. Eno izmed glavnih vlog je igrala pri tem širša dostopnost ljudi do virov izobrazbe. Demokratičnizacija virov izobrazbe — če se smemo tako izraziti — je povzročila, da so prešle funkcije vodilnega sloja od aristokracije na meščanstvo. Meščanstvo kot vodilni sloj je začelo postopoma izgubljati svoje izvozno gospodarsko obsežje. Zamenjalo ga je izobrazbo, ki je danes glavna oznaka vodilnega sloja. Večino izobrazencev daje še vedno meščanstvo.

Na tej stopnji — na stopnji izobrazbenega meščanstva kot vodilnega sloja — smo tudi še danes, čeprav govoré nekateri — posebno pa velja to iz razumljivih razlogov za komuniste — že o zatonu meščanstva. Ni duoma, da je meščanstvo danes v nekaki krizi. To opazimo tudi pri nas na Primorskem, kjer ima meščanstvo zaradi

zgodovinskih okoliščin že itak skromne korenine. Kakšni pa so ti pojavi tukaj pri nas?

Kulturno-politično življenje na Primorskem je pričelo po prvi svetovni vojni vedno bolj nazadovati. Vodilni sloj naroda, ki ga je takrat dičila neuklonljiva narodna zavednost, je bil prisiljen, da se v prvi vrsti postavi v obrambo naših kulturnih in političnih vrednot, namesto da bi gradil na že postavljenih temeljih nemoteno naprej. V tesni povezanosti z narodom se je ustvarilo iskreno borbno sodelovanje, ki je dalo tudi junake in žrtve. V teh usodnih časih je vodilni sloj na Primorskem, ki e izhajal ali pa se kljub dejstvu, da je živel na podeželju, prišteval v meščansko sredino, polno izpolnil svojo dolžnost, katere se je tudi dobro zavedal.

Danes žal ni tako! Vodilni sloj, ki je ostal skoraj isti, se — skoraj lahko rečemo — z redkimi izjemami ne zaveda več poziva, ki ga je vodil v ravnokar omenjenem obdobju: stati ob narodu in ga voditi v težkih dneh. Velik del tega meščanstva, med katerimi so odvetniki, profesorji, zdravniki, učitelji, uradniki itd., stoji danes ob strani. Opravlja morda še dokaj dobro svoje uradne in poklicne dolžnosti, toda to je tudi vse. Kot vodilni sloj, kot ravnalci narodove usode pa so ti ljudje izpustili iz rok v roki in krmlilo ter postali v tem sicer res neprijetnem, a usodnem času neplodni. Kje je vzrok?

Casi, ki jih preživlja Primorska, res niso zavidljivi. Psihološke okoliščine nakazujejo spet samo eno smer: borbo in delo. Ta borba pa je še stopnjevana, ker se pritiski preteklih let, o katerem je treba še vedno računati, pridružuje še pritisk novega zla na vzhodu — komunizma. In ravno tu je eden izmed glavnih vzrokov sterilnosti tistega dela našega meščanskega vodilnega sloja, o katerem je govorila. Komunizem je znal z grožnjami paralizirati te ljudi, po drugi strani pa jih uspavati. Toda poleg tega pojava, o katerem bi lahko rekli, da je igral večjo vlogo v bližnji preteklosti, kot danes, se je pojavil še nov. Označimo ga lahko z enostavno besedo oportunizem.

V Trstu in na Primorskem sploh imamo nešteto ljudi iz tako imenovanega vodilnega sloja, katerih imena so bila včasih narodni simboli. Ti ljudje se danes sicer dobro zavedajo, da preživlja njihov rod spet težke čase. Toda kljub temu stojijo v ozadju. Morda jim narekujejo tako zadržanje poslovni interesi, morda pa gledajo v bodočnost in si z zmotno logiko dopovedujejo, da utegne priti dan (politika je tako čudna zadeva), ki jih bo poklical iz njihove zlate brezdnele sredine in jih postavil kot »meomadeževane« narodu na čelo. Kako nesmiselno je to gledanje — če že dopustimo, da bi prišlo do tega!... Izkušnja nas namreč uči, da se borba vedno odigrava med odličnimi, med skrajnostmi. Ta borba pa nujno pomete s sredino. Kaj ostane potem? Narod prepričan samemu sebi, z izgubljenim vero ne samo v svoje voditelje — simbole, ampak tudi z omajano vero v samega sebe, kar vodi do njegovega popuščanja; po drugi strani pa nekdanji »simboli« obledela spomina, ki niso izpolnili niti svoje dolžnosti do naroda niti do kroga, kateremu pripadajo.

Čas bi bil, da se naš številni vodilni sloj tega zavé in se spet postavi v prve vrste borbe. Le tako bo rešil svojo narodno in tudi osebno dolžnost. Narod si je izbral svojo pot. Izbira poti torej ne bo težka.

Tržaško vprašanje v luči novjših dogodkov, izjav in ugibanj

Ze nekaj časa se vztrajno razširjajo govorice o novih korakih za rešitev vseh tržaškega vprašanja. Smatramo, da je tudi o teh stvareh koristno izmenjati ugotovitve opažanja in misli, pa čeprav so to nujno samo bolj ali manj le ugibanja.

Star pregovor pravi, da vztrajno sušljanje vedno pomeni, da se kljub vsem morebitnim preklicem vendar v ozadju nekaj skriva. Ako presojamo s tega stališča omenjene govorice, ki vznemirjajo naše mesto, potem si bomo morali priznati, da se ob vsem uradnem molku le nekaj kuha. Zato smo se pri vsej tveganosti odločili, da izpregovorimo o stvari nekaj besedi.

V tej odločitvi nas posebno podpirajo dogodki, o katerih je bolj ali manj obširno poročalo vse tržaško časopisje. Zbrani v skupino, kjer jih več ne loči čas, ki je potekel od ene izjave do druge, nam povedo marsikaj.

Oglejmo si torej po vrstnem redu dogodke, ki so nas napotili k našim razmišljanjem. Potem bomo pa skušali ugotoviti, kaj nam to dogajanje nakazuje in kam nas vodi.

Dogodki

Nedavni zaključek italijansko-jugoslovanske trgovske pogodbe pomenja, kakor je izjavil nabednik jugoslovanske delegacije, začetek nove dobe v odnosih med Jugoslavijo in Italijo. Prejšnji nesporazum mora zamenjati sodelovanje.

Zaradi istočasne zaostritve odnosov med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo je začela zapadna diplomacija računati z možnostjo, da bi Rusija, z namenom, da zadene Tita, pristopila k predlogu zapadnih sil z dne 20. marca 1948, t. j. k

DEMOKRACIJA?

»Tovariš generalisim Stalin je dobil v moskovskem volivnem okrožju 131 odstotkov glasov. Državlani iz sosednjih volivnih okrožij so namreč v volivne skrinjice odvrgli še posebne glasovnice, ker so hoteli ob tej priliki izraziti svojo priščrno zahvalo velikemu učitelju in voditelju.«

»Pravda« 22. XII. 1947.

Cemu se torej jezi komunisti Vidali na Babiča, ki se je dal na Koprskem kongresu svoje komunistične partije izvoliti samo s 100 odstotkov glasov? Ali se ne boji ukora iz Moskve? Saj tam poznajo tudi volivne rezultate z nad 100 odstotki!

predlogu, da se Svobodno tržaško ozemlje povrne k Italiji. Izvedba svojčasnega predloga zapadnih sil bi namreč pomenila v današnjih časih hud udarec za Tita. Zato zapadne sile tega udarca, vsaj dokler Tita potrebujejo, nikakor ne morejo dovoliti.

V zvezi s to domnevo je javil diplomatski dopisnik lista »Corriere della Sera« iz Amerike, da bi zapadne sile v tem primeru najraje videle, da se o vprašanju Trsta neposredno sporazumeta sami neposredno prizadejati državi Jugoslavija in Italija. Iz njunega sporazuma bo izšel kompromis, ki bo Zapadu omogočil časten odstop od Italiji danih volivnih obljub.

Kmalu nato je dopisnik istega milanškega dnevnika javil, da so se pogajanja res začela. Obstoječe določeni obetljivih stikov, ki ne trpe, da bi se ozračje kakor koli kvarilo, nam potrjuje tudi zadržanje obetav ob priliki dveh važnih obletnic. Italijanska vlada je namreč v Italiji prepovedala že pripravljene spominske proslave ob priliki obletnice D'Annunzijevega pohoda na Reko. Prav tako je Zavezniška vojaška uprava v Trstu prepovedala kakršno koli demonstracijo ob priliki obletnice ratifikacije italijanske mirovne pogodbe.

Nekateri italijanski vročevrneži so se sicer zaradi tega precej razburili, toda celo krajevno italijansko časopisje je ohranilo zelo hladno kri. »Giornale di Trieste« je nasprotno objavil v dveh svojih številkah (14. in 16. sept. 1949) dva brčkone naročena urednika, v katerih izjavlja, da trenutno ni na vrstnem redu vprašanje rešitve celotnega tržaškega problema, tem-

več, da je v tem trenutku važna samo rešitev vprašanja Italijanov v pasu B Svobodnega tržaškega ozemlja. Z drugimi besedami, to pomeni, da se bo skušalo napraviti samo to, kar dovoljujejo obstoječa mednarodna določila.

Se bolj nedvoumen je v tem pogledu italijanski poslanec Bartole, ki je kmalu nato objavil proglas istrskim Italijanom pasu B Svobodnega tržaškega ozemlja. V tem proglasu izjavlja, da se bo sedaj zadeva poboljšanja njihovega položaja premaknila z mrtve točke v smislu danih obljub, in to vsaj tako, da se jim ne bodo več kratile pravice, ki so jim bile doslej že priznane (t. j. z mirovno pogodbo).

Jugoslovanski doprinos

Tudi Jugoslavija je prispevala svoj delež k temu razvoju. S svoje strani je v primerni obliki z raznimi vljudnostmi odkrito pokazala, da so se njeni prejšnji napeti odnosi z Zaveznički in z Italijo temeljito izpremenili. Nenadno je pospešila vračanje italijanskih pripornikov, ukinila je najostreje prometne omejitve med obema področjema Svobodnega tržaškega ozemlja, priznala je opcijo dvema mornarjema, katere je aretirala na italijanskem parniku v reškem pristanišču kot ubežnika, prenehala je s prisilnim izseljevanjem Italijanov iz Kopršine in ustavila je prej nenavadno ostro revizijsko stanovanje. Opazili smo, da so izkopu trupa ubitega tržaškega stražnika (zločinec je bil aretiran v Trstu in je priznal, da je truplo zakopal v pasu B) prisostvovali številni ameriški visoki častniki, ki se v prejšnjih okoliščinah nikakor ne bi podali v tiste »negotove« predele.

Zanimivo stopnjo v tem dogajanju predstavlja kongres Babičeve komunistične partije, ki je izvel v resoluciji, da Trst ne sme postati predmet trgovanja med vesiilami. Resolucija zahteva, naj o vprašanju odloča neposredni sporazum med Italijo in Jugoslavijo.

Trditev diplomatskega dopisnika lista »Corriere della Sera« o obstoju pogajanj med Jugoslavijo in Italijo v zadevi tržaškega vprašanja dobiva na ta način tudi z jugoslovanske strani odgovarjajočo potrdilo. Sklep glavne titovske stranke tržaškega ozemlja pomeni sicer morda samo jugoslovanske želje, da bi do sporazuma prišlo, odnosno izjavlja pristanek na namige, ki so prišli iz italijanske javnosti, toda obenem moralno pooblašča jugoslovansko vlado, da v korist prizadetega prebivalstva ta sporazum tudi sklene.

Nepobiten dokaz o že doseženem, vsaj prehodnem, sporazumu pa bi bilo uresničenje vesti, katero je pred nedavni prinesel »Giornale di Trieste«. V tej vesti je namreč rečeno, da bo prišlo večje število

pripadnikov Narodne milice iz Koprna na šolanje v vojašnice Civilne policije v Trstu. Do danes ni bila vest niti potrjena, niti preklkana. Njeno uresničenje bi pomenilo, da obstoja med obema vojaškima upravama že tako velika intimnost, kakršne si še pred najkrajšim časom nihče ne bi mogel predstavljati. Zato beležimo to vest z vsemi pridržki.

Zaključki

Ze ponovno smo si brez ozira na vse navedeno nepristransko ogledali vprašanje tržaškega vprašanja v sedanjem evropskem in svetovnem političnem položaju. Zato ne bomo ponovno dokazovali, da je edina rešitev na osnovi določenih mirovne pogodbe tista, ki v največji meri zadovoljuje koristi vseh prizadetih držav in področja. Saj nam podani novjši dogodki sami jasno nakazujejo, da odgovorni politični krogi mrzlično iščejo način za čim častnejšo rešitev iz zagate, v katero je spravila tržaško vprašanje prenaplajena in nezadostno premišljena volivna obljuba zapadnih vesiil. Same od sebe danes te obljube zapadne vesiile ne morejo preklicati. Zato lahko verjamemo, da si žele in pospešujejo neposreden italijansko-jugoslovanski sporazum.

Ker se tudi v naši dobi demokracije vse najvažnejše zunanje politične odločitve pripravljajo v največji tajnosti, nikakor ne moremo z gotovostjo reči, ali so pogajanja že v teku, ali pa smo se v dobi pripravi, ki naj pokažejo, ali so pogajanja sploh možna. Pripravljeni moramo biti, da bo v primeru uspešne izvedbe doseženih sklepov postopna, morda popolnoma tiha, ali pa da bo dosežen samo začasni amodus vivendi, n. pr. v obliki združitve obeh področij pod skupno vojaško upravo, medtem ko se bo ostalo prepustilo bodočnosti. Morda pri prvih pogajanjih ne bosta neposredno nastopili niti Italija, niti Jugoslavija, temveč bo vloga pogodbenic molče prepustena pristojnim vojaškim upravam, ki bodo same napravile potrebne korake.

Ze v naslovu smo rekli, da smo v področju ugibanj, in te meje ne nameravamo prekoračiti. Veseli nas pa le, ko vidimo, da kljub poročilom raznih mednarodnih častnikarjev, katerim je po par dneh bivanja v Trstu jasno tudi vse tisto, za kar so drugim bila potrebna desetletja, naša osnovna teza počasi a vztrajno prodira ter jo nove okoliščine vedno bolj potrjujejo.

Rešitev s p o r n i h ozemeljskih vprašanj med Italijo in Jugoslavijo v obliki neodvisne, samostojne državne tvorbe je edini temelj, na katerem bo lahko trajno slonelo njuno sodelovanje in sporazum. Zato bo nov razvoj temelje Svobodnega tržaškega ozemlja samo utrnil.

»R«

Jugoslavija v Varnostnem svetu

Glavna skupščina združenih narodov je dne 20. oktobra izvolila Jugoslavijo v Varnostni svet kljub protestu držav sovjetskega bloka. Poleg Jugoslavije sta bili izvoljeni tudi Ekvador in Indija. Novo izvoljene članice bodo dne 1. januarja 1950 nadomestile tri izpadle članice Varnostnega sveta: Ukrajino, Argentino in Kanado. Njihova poslovna doba traja po pravilih dve leti.

Jugoslavija je bila izvoljena pri drugih tajnih volitvah, ker pri prvem glasovanju ni dobila potrebne dvotretjinske večine. Prvič je dobila 37, drugič pa 39 glasov. Njen glavni tekmeč je bila Češkoslovaška, ki je dobila pri prvem glasovanju 20, pri drugem pa 19 glasov. Potrebna dvotretjinska večina je bila točno 39 glasov. Izvolitev Jugoslavije so podpirale Združene države, medtem ko je Češkoslovaška nastopala kot sovjetski kandidat. Ker so bile volitve tajne, ni mogoče ugotoviti, katera država je glasovala pri drugem glasovanju drugače kot pri prvem.

Sovjetski delegat je še neposredno pred izvolitvijo poskusil vse, samo da bi preprečil jugoslovansko izvolitev. Imel je tiskovno konfe-

renco, na kateri je odkrito grozil, da Sovjetska zveza te izvolitve ne bo mogla trpeti. Obdolžil je Jugoslavijo, da je obrekovala Sovjetsko zvezo in je trdil, da se druge države ne ravnajo po obstoječem sporazumu, ki odobrava, da mora biti en kandidat iz vzhodne Evrope, torej iz »progresivnih držav. Tudi po izvolitvi se je takoj oglašil k besedi in je ponovil svoje obtožbe. Izjavil je, da vseh pet držav vzhodne Evrope ne bo priznalo Jugoslavije za svojo predstavnika v Varnostnem svetu. Njegovim izvajanjem se je pridružil tudi predstavnik Poljske.

Ze pred volitvami je na Višinskijeve izjave odgovoril Tito. V razgovoru z nekim ameriškim radijskim komentatorjem je dejal, da bi utegnula roditi izvolitev Jugoslavije za članico Varnostnega sveta predvsem dve posledici: prvič, Jugoslavija bi si pridobila velik ugled med prebivalstvom komunističnih držav, ki so pod sovjetskim vplivom; drugič pa bi se poostila sovražna dejanja proti Jugoslaviji. Po Titovem mnenju bi Višinskijeve grožnje lahko pomenile tudi vojno, toda ta vojna bi se nujno razvnela v svetovno vojno.

(Konec na drugi strani)

Od srede do srede

19. OKTOBRA: Francoski poslanec Mayer se pripravlja na sestavo vlade. — Jugoslovanski zunanji minister Kardelj izjavlja, da bi izvolitev Jugoslavije okrepila moralni vpliv Organizacije združenih narodov. Pristanek na sovjetski predlog bi pomenil, da ne more nobena država vzhodne Evrope kandidirati na to mesto, brez odobritve Sovjetske zveze. — Britanski finančni minister Cripps napoveduje še večjo inflacijo. — V Moskvi so svečano pokopali zemlske ostanke maršala Tolbuhina. V Beograd je prispela skupina b. ših italijanskih partizanov na pr. slavo osvoboditve jugoslovanske prestolice. — Komunistični župan mesta Bologne je poveljal Marshallov načrt. Izgleda, da se spor iz Vzhoda širi tudi na Zahod...

20. OKTOBRA: Jugoslavijo so z 39. glasovi (Češkoslovaška jih je dobila 19) izvolili v Varnostni svet. — V Jugoslaviji so praznovali 5. obletnico osvoboditve Beograda. — »Borba« poroča o smuljtem premikanju sovjetskih čet vzdolž vzhodne jugoslovanske meje. — Francoski parlament je dal poslancu Mayerju potrebno večino glasov za sestavo nove vlade. — Belgijski kralj Leopold III. se bo odpovedal prestolu, če bo pri prihodnjih volitvah dobil manj kot 55 odst. glasov. — Izpopolnili so vlado komunistične Ljudske republike Kitajske. — Združene države so predlagale za Eritrejo personalno unijo z Etiopijo.

21. OKTOBRA: Ožji odbor britanske vlade je sklenil, da bo splošne izdatke skrčil za 1 milijon dolarjev. — Praga zahteva odpoklice nekega uslužbenca pri ambasadi ZDA, ker ga dolži vohunstva. Nekega drugega člana iste ambasade pa je tamkajšnja policija zaprla pod isto obtožbo. — V ZDA so obdodili 11 voditeljev ameriške KP na hude zaporne in denarne kazni. Obdolžili so jih, da so pripravljali nasilno strmolavljenje obstoječe zakonite vlade. — Jugoslavija je darovala Mednarodnemu fondu OZN za pomoč deci (UNICEF) 1500 ton žita. — Jugoslovanska vlada je poslala poljski vladi noto v odgovor na njeno odpoved prijateljske pogodbe.

22. OKTOBRA: Češkoslovaška zahteva, naj Jugoslavija odpokliče v 24. urah 11 članov jugoslovanskega poslanstva v Pragi. — Glavna skupščina OZN je sprejela resolucijo, s katero prepisča Mednarodnemu sodišču tolmačenje mirovne pogodbe z bivšimi nemškimi sateliti Madžarsko, Rumunijo in Bolgarijo. Mirovna pogodba določa namreč spoštovanje človeških pravic in osnovnih svoboščin v teh državah. Proti je glasovala Sovjetska zveza, Jugoslavija pa se je glasovanja vzdržala. — Španski diktator Franco je dospel na uraden obisk v portugalsko prestolico. — Jugoslovanska vlada zanika vesti o vdoru gverilcev iz Romunije.

23. OKTOBRA: Francoski poslanec Mayer je vrnil mandat za sestavo vlade. Predsednik Auriol je podelil mandat vodji katoliškega republikanskega gibanja Bidaultu, ki je bil leta 1946 začasni ministrski predsednik. — Jugoslovanski komunistični ideolog Moša Pijade je pred zbranimi častniškimi gojenici izjavil, da se za Jugoslavijo bliža ura težke preizkušnje, na katero je pa Titova država temeljito pripravljena.

24. OKTOBRA: Angleški ministrski predsednik Atlee je v poslanski zbornici obrazložil nov vladni načrt o štednji: izdatke bodo znižali za 250 milijonov funtov invešicije pa za 140 milijonov. Obvezne vojaške službe ne bodo odpravili. — Na Madžarskem so izvršili smrtno obsodo nad ostalimi Rajkovimi soobtoženci, med katerimi je tudi bivši šef generalnega štaba general Palfy. — Nadaljuje se za zaprtimi vrati v Londonu posvetovanje ameriških poslancev v vzhodni Evropi. — Na Reki so sodili skupino ljudi, ki so jih dolžili, da so pomagali raznim osebam pri pobegu iz Jugoslavije. Vdajo skupine so obsodili na smrt. — Pri svečanem pokopanju prevega kamna za palačo OZN v New Yorku je predsednik Truman imel važen političen govor, v katerem je zahteval: 1) uvedbo nadzorstva nad proizvodnjo atomske energije; 2) spoštovanje človeških pravic na vsem svetu ter 3) zvišanje svetovne življenjske ravni.

Jugoslavija v Varnostnem svetu

V tem napetem vzdušju so predstavniki Združenih držav trdno ostali pri svojih namerah in so s svojo podporo omogočili izvolitev Jugoslavije. Ameriški zunanji minister Acheson je zanimal, da obstaja nekakšen sporazum, po katerem bi morale zapadne države glasovati za sovjetskega kandidata. Poudaril je, da je Jugoslavija vzhodnoevropska država, da je slovenska in je celo tudi komunistična. Torej ima vse zahteve lastnosti, razen vdanosti Kremlju; tega pogoja pa ni niti v Listini Združenih narodov, niti v kakšnem drugem sporazumu. Se pred tem pa je ob priliki izjavil, da podprajo Združene države Jugoslavijo ne zaradi tega, ker bi bil njen režim kaj boljši od režimov ostalih komunističnih držav, temveč iz enostavnega razloga, ker so njeni politiki pokazali na Sovjetske zveze določeno samostojnost.

Jugoslovanski zunanji minister urdel je seveda izrazil svoje zaupanje nad izidom glasovanja, ki je zavrnil obdolžitve Višinskega. Izjavil je, da ni izvolitev Jugoslavije nikakšen izid »zakulisnih spletk« med Združenimi državami in Veliko Britanijo. Saj je Velika Britanija celo glasovala za Češko-slovaško! Sedaj odgovarja v jugoslovanskih časopisih Višinskemu tudi Djilas, ki odbija vse obtožbe in obenem očita Sovjetski zvezi, da ni pravilno precenila položaja. In v tem ima prav.

Sedanji odnos med Jugoslavijo in Združenimi državami, ki so odločno protikomunistične, ni uspeh kakšne posebne ljubezni. Amerika enostavno potrebuje Jugoslavijo za razbijanje sovjetskega bloka in Titu, ki je potreben podpore, je ta edino možna pomoč seveda dobrodošla. Pri tem pa sta oba partnerja ohranila vse medsebojne pomisleke. To ni torej nobena čustvena zveza in trajala bo samo, dokler jo bo vezal god interes.

Za Titov režim pomeni izvolitev Jugoslavije v Varnostni svet nedvomno velik uspeh, največji in edini po vrsti porazov, ki jih je Titova diplomacija beležila v teh povojnih letih. Varnost Jugoslavije se je s tem nedvomno povečala in tudi njena beseda v tržaškem vprašanju bo postala bolj tehtna. Ne bo ji treba pisati pritožb, lahko bo nastopala sama.

Položaj v Italiji

Kakor je bilo pričakovati je skupščina Združenih narodov dokončno sklenila podeliti neodvisnost vsem bivšim italijanskim kolonijam: Libiji, Eritreji in Somaliji. Gre za ureditve nekaterih sicer važnih, a ne glavnih vprašanj in sicer, ali naj pride Eritreja pod krono Halile Sellassieja, abesinskega cesarja v obliki personalne unije, kakor je svoj čas bila Ogrska pod Francem Jožefom, ali pa naj postane popolnoma neodvisna s svojim lastnim državnim poglavarjem. Italija vztraja na tej zadnji rešitvi, ker se na eni strani boji abesinskega cesarja, ki bi utegnil voditi Italijo in italijanski manjšini v Eritreji hudo nasprotno politiko, na drugi strani pa, ker pri popolni neodvisnosti te države bi imela italijanska manjšina vodilno premoč kot bolj napredna in izurjena v politiki in v trgovini, in sploh pri vseh vprašanjih državnega ustroja. Prav zaradi tega sta tako grof Sforza kakor sam De Gasperi podala odločno izjavo, da pri tem vprašanju Italija ne bo popustila.

Kar se Somalije tiče, so nje tudi priznali neodvisnost, vendar jo bo za dobo desetih let upravljala Italija na poverilo OZN.

Izguba kolonij je zelo trpko odjeknila v italijanski javnosti. Zlasti tisk je bolešno odgovoril na žalostne posledice Sforzove politike, in odkrito meče vso krivdo nanj in na Anglijo. Napadi na Anglijo so tako hudi, da je ta čutila potrebo poslati vladi v Rim svojo protestno noto.

Zunanji minister grof Sforza se

25. OKTOBRA: Začenja se debata v britanski Spodnji zbornici. Konservativci, liberalci pa tudi sami laburisti bodo napadali ekonomski načrt predsednika Attleea. — Češkoslovaški katoliški škofje so ukazali duhovnikom, naj se pokorijo novim državnim zakonom, v kolikor niso ti naperjeni proti Bogu, Cerkev in naravnim človeškim pravicam. — Izgleda, da bodo razveljavili tudi avstrijski šiling. — Velika Britanija je predlagala odpoklic vseh tujih čet iz Grčije. Zdi se, da se ZDA temu predlogu ne protivijo. Predsednik grške vlade Diomede je izjavil, da je treba izvesti v Grčiji čimprej splošne volitve. — Kitajska ljudska republika je priznala Ljudsko vzhodno nemško državo.

Toda tudi ta uspeh je samo dogodek v hladni vojni, bolj sad razmer kot pa spretnosti. Jugoslavija se vsekakor nahaja v igri, ki je prepolna negotovosti. Toda iz te igre ni poti nazaj! Titov režim se dobro zaveda, da bo padel, če pride do zmage Zapada, prav tako kot bo padel, ako pride do začasnih prodorov Vzhoda. Njegov čas in silaj bo trajal samo dokler traja boj in nemir, dokler je eni ali drugi strani potreben kot zaveznik. Doba sedanjih jugoslovanskih voditeljev je izrazito prehodnega značaja!

Tega se morajo zavedati posebno vsi naši preprosti ljudje, katere bi morda lahko trenutni zunanje-politični blesek Titovega režima pripeljal do napačnih zaključkov in korakov, do novih razočaranj in obupov. Naši bivši partizani naj se kar spomnijo, kako so se kmalu po zaključku vojne v letih 1945-48 pogostoma znašli na zatožnih klopetih zaveznikiških sodišč! Mili so si oči in niso razumeli, kaj se prav za prav dogaja, kako to, da jih njihovi bivši soborci danes sodijo za isto stvar, za katero so jih še večeraj navduševali!

To so doživeli zaradi tega, ker niso znali razlikovati med samo formalnim zavezništvom, ki je vezalo Zapad na titovce, in onim globljim zavezništvom, ki veže demokrate lahko samo z demokrati. Danes se morda ponovno vračamo v podobne razmere in naš narod bo morda zopet poklican, da dokaže svojo politično zrelost ali nezrelost.

Titu tudi danes ni demokrat, z Zapadom ga ne veže nobena ideja! Njegov režim je v zagati in mora hoditi svojo usodno pot, pa naj bo na videz posuta tudi z rožicami. Toda naš narod ne more in ne sme graditi svoje bodočnosti na trhljih nogah titovske ideologije in režima, ako neče doživljati istih razočaranj, kot jih je doživljal leta 1945 v veliki meri zato, ker se je dal predalet zapeljati od tuje hvale. Zato se ne bo dal preleptati od nobenih zunanjih dogodkov, temveč bo ostal in postajal vedno odločnejši demokrat. Samo demokratiška usmerjenost bo našemu narodu prinesla trajno notranje zadovoljstvo in zunanji mir ter resnično spoštovanje. Titovščina je tako draga pustolovščina, da si posebno Primorci ne smemo dovoliti njene ponovitve!

Je pred rimsko zbornico opravičeval s trditvijo, da zaradi težkega položaja, v katerem se je nahajalo vprašanje usode bivših italijanskih kolonij, mu ni ostalo drugega kot rešiti zadevo čestno, to se pravi zahtevati popolno neodvisnost in svobodo za vse kolonije, da se bo Italija lahko vsaj ponašala, da je te svoje kolonije pripravila zrele in zmogljive za samostojno življenje. Le na tak način se bo Italija lahko vrnila v Afriko med plemena, ki so ji bila do sedaj sovražna, v bodoče pa jo bodo znala ceniti in ji nuditi lepe ugodnosti in prednosti pri trgovanju, in tako dalje.

Važne izjave grofa Sforze

Ob tej priliki je grof Sforza izjavil v rimski zbornici, da v zvezi s položajem, ki je nastal na Balkanu zaradi spora med Titom in Kominformom, ne verjame v vojno. Če pa bi kljub vsemu optimizmu vojna nastala, in »bi se na Jadranu pojavili tuji vojaki, tedaj bi sile Atlantskega pakta izrekle svoj odločen: Naprej ne dovolimo!« S temi besedami je grof Sforza poudaril, da nimajo članice Atlantskega pakta nobene koristi dovoliti, da bi se tuji, to je sovjetski kominformistični vojaki pojavili v Jugoslaviji, kajti kdor je v enem delu Jugoslavije, je na Jadranu!

Poizkusi opozicije

Opozicija, zlasti Togliatti in Nenni, je skušala izbrati zagato, v katero je zašla vladna kolonialna politika. Oba prvaka komunistov in socialistov sta navadila s točo napadov na vlado in njenega zunanjega ministra Sforzo. Toda medtem, ko je prvi ponudil vladni koaliciji nekako spravo in torej sodelovanje, z določenim programom, ki naj bi ga že v naprej skupaj sestavili, se je drugi obregnil ob Atlantski pakt in se dotaknil tržaškega vprašanja: zahteval je, naj Italija odstopi od Atlantskega pakta, Svobodnemu tržaškemu ozemlju pa naj se imenuje guverner.

Proti grofu Sforzi se bolj ali manj odkrito pojavljajo tudi glasovi poslancev in senatorjev vladnih strank. Toda vlada do sedaj Sforzo še vedno zagovarja; morda pa samo zato, ker bi njegova izločitev pomenila konec sedanje koalicijske vlade, saj bi odstopili tudi

republikanski ministri, za njimi pa liberalci. Težko bi se Saragatovi socialisti upali vzdržati v vladi s samimi demokratizirani spravo vedno bolj naraščajočega občutka, da se ti poslednji pripravljajo na uvedbo totalitarnega konfesionalnega režima.

De Gasperi torej ve, kaj dela, ko vztraja pri zagovarjanju svojega zunanjega ministra.

De Gasperi v severni Italiji

V nedeljo 16. oktobra je De Gasperi prisostvoval slovesnostim ob priliki desete obletnice smrti Filipa Mede, katoliškega ideologa in politika, ki so se vršile v njegovem rojstnem kraju Rho. De Gasperi je ob tej priliki imel slovesnostni govor in povedal, da ga je Filip Meda, kot odvetnik branil pred fašističnim posebnim sodiščem v Rimu, ki ga je obsodilo na štiri leta kazni zaradi njegovega protifašističnega prepričanja. »Filip Meda — je dejal De Gasperi — je upal, toda zaman, da bo pod fašizmom vsaj sodstvo ostalo neodvisno«. Iz spomina na te neizpolnjene želje svojega branilca je De Gasperi poudaril, da se mora sodstvo ohraniti popolnoma neodvisno. S tem bo dokazano jamstvo politične enakopravnosti vseh strank in ideologij.

Potem je izjavil De Gasperi, da je treba ohraniti in ojačiti tudi parlament, ker parlament predstavlja zadnjo utrdbo resnične demokratične svobode.

Nato se je dotaknil vprašanja brezposelnih in dejal, da mora Italija dobiti možnost izselitve svojih sinov, ker je preblijudena in njena zemlja ne nudi zadostne hrane vsemu ljudstvu.

Naj pri tem vprašanju omenimo, da se je tudi papež Pij XII. obrnil s posebnimi besedami na Ameriko in prikazal nujnost sprejema italijanskih emigrantov, da se prepreči hujša kriza v brezposelnosti.

Izjava notranjega ministra Scelbe

Minister za notranje zadeve Scelba je ob priliki svojega dolgega govora v zbornici, kjer je pobil vse argumente opozicije, izjavil,

Volitve v koroški deželni zbor

Pri volitvah v koroški deželni zbor so dobile posamezne stranke oziroma volivne skupine tole število glasov:

Demokratska fronta delovnega ljudstva (OF) 2077 glasov, ali 0,84 odst.; Demokratska stranka 6 glasov; Demokratska unija (Dobretsberger) 304 glasov, ali 0,13 odst.; Levičarski blok (komunisti) 9920 glasov, ali 4,00 odst.; Slov. kršč. ljudska stranka 4617 glasov, ali 1,81 odst.; Socialistična stranka (SPO) 101.148, ali 40,70 odst.; Avstrijska ljudska stranka (OVP) 79.121, ali 33,70 odst.; Zveza neodvisnih (VdU) 51.012, ali 20,60 odst.

Koroški deželni zbor šteje 36 poslancev. Od tega števila dobijo: Socialistična stranka 15 poslancev (preje 18), Avstrijska ljudska stranka 12 poslancev (preje 14), Levičarski blok (komunisti) 1 poslanca (preje 3) in Zveza neodvisnih 8 poslancev.

Vojaška pomoč Evropi

Po poročilih iz verodostojnih virov, se bodo ameriške pošiljke orožja v okviru načrta za vojaško pomoč verjetno začele v prvih dneh novembra.

Za pomoč so zaprosile: Velika Britanija, Francija, Belgija, Nizozemska, Luksemburg, Danska in Norveška. Med temi državami bo verjetno prva dobila pomoč Francija. Po sedanjih načrtih bi v primeru kakega napada poklicali Francijo, naj poskrbi za večino suhozemskih sil, dokler ne bi moglo Združene države prejelati svojih čet.

Zaradi tega bi po mnenju mero-dajnih krogov morala prejeti Francija glavni del opreme za suhozemske sile.

Diplomatski slovar

V Sovjetski zvezi so nedavno izdali novo izdajo sovjetskega »diplomatskega slovarja«. V tej novi izdaji so skrbno pregledali vse, kar se nanaša na jugoslovanskega zunanjega ministra Edvarda Kardelja. Ta revizija je zelo zanimiva v pogledu spora med Jugoslavijo in Kominformom.

V prvi izdaji tega slovarja, ki je izšla leta 1947, je stalo da je »za časa druge svetovne vojne eden izmed voditeljev ljudskega osvobodilnega gibanja v Jugoslaviji«. V drugi izdaji so to izpustili. Izbrisali so tudi sledeč stavek: »Kardeljeva odločna borba za mir, varnost in demokracijo na mednarodnih sestankih, njegovi prepričevalni, temeljito dokumentirani govori in izjave so mu pridobili zaslužen

da je predal sodišču sodbo nad MIS (neofašistična stranka). Sodišče naj se torej izreče o upravičenosti ali ne obstoja te stranke. Če se torej sodišče izreče proti tej stranki, jo bo vlada prepovedala. Mnogi vidijo v tej odločitvi notranjega ministra Scelbe posredno grožnjo komunistom: prvo razpustiti neofašistične organizacije, da bo vlada imela dobre argumente za nastop proti komunističnim! Vsekakor ne izgleda, da bi se minister Scelba kaj posebno oziral na izjave De Gasperija, ki je trdil, da je treba ohraniti parlament, kot zadnjo utrdbo demokracije.

Odnošaji z Jugoslavijo

Trenutno se nahaja v Rimu jugoslovanska trgovinska delegacija, ki se bo pogajala za sklenitev važnega dogovora, koristnega za obe stranki. Vladni krogi v Rimu izjavljajo, da so med Italijo in Jugoslavijo odprta sledeča vprašanja: zadeva Trsta, položaj tržaške cone B, ki jo upravlja Jugoslavija; gosposki izjav za ohranitev italijanskega državljanstva; ugotovitev in ocena premoženja italijanskih državljanov v Jugoslaviji ter sklenitev trgovinske pogodbe.

Dosedaj ni še nobenih podatkov o poteku pogajanj, ki se vršijo v Rimu. Jugoslovanska vlada pa je pokazala lepo gesto, ko je pred kratkim izročila na bloku pri Rdeči hiši v Gorici štirinajst italijanskih državljanov, ki jih je imela v zaporu, obsojene za razne, po večini politične prekrške.

Amnestija za sveto leto

Da bi končno prišlo do resnične sprave in pomiritve med vsemi Italijani, je skupina poslancev predlagala in zbornica odobrila predlog za podelitev splošne politične amnestije, to je pomilostitve vseh političnih zločincev. Toda senat predloga ni odobril. Sam minister za pravosodje pa je izjavil, da je naklonjen pomilostitvi posameznih primerov, saj je bilo v enem letu že pomilostjenih 3000 kazencev, in ta sistem izgleda boljši kot splošna amnestija. Nekaj bodo torej res ukrenili v tem pogledu.

ugled v demokratskih krogih.

Tako kroji sovjetska resni-coljubnost zgodovinska dejstva svojim trenutnim potrebam. Kdo naj ji verjame? Je mar točno to, kar je sedaj napisano v slovarju? Občutniki, ki vidijo povsod samo sebe, ne poznajo resnice. Zato so se lahko opravičevali tudi kot so za Judežve srebrnike prodali Koroško.

Ameriški komunistični voditelji obsojeni

Enajst voditeljev komunistične stranke Združenih držav, ki so jih pred tednom spoznali za krive, da so se zarotili za nasilno zrušenje vlade, je bilo zdaj obsojenih na zaporno in denarno kazen.

Deset obtožencev, med katerimi tudi Eugene Dennis, glavni tajnik stranke, je bilo obsojenih vsak na pet let — najvišje po zakonu — enajsti na tri leta zapora, vsak tudi na 10.000 dolarjev globe.

Branič komunistov so takoj prijaviteli pritožbo. Po potrebi bodo — kot se predvideva — vložili tudi pritožbo na najvišje sodišče, to je vrhovno sodišče Združenih držav. S tem procesom je Amerika ponovno dokazala, da bo odločno vztrajala v borbi proti nasilstvu komunizma. Poznavanje tega njenega načelnega in neomajnega stališča je posebno važno za nas v trenutkih, ko se zaradi zunanje-političnih okoliščin ameriška mednarodna politika marsikje taktično, a nujno samo začasno, naklanja celó na komunistične voditelje Titovega kova. Zato se na stvar še povrnemo.

Minimalna mezda v Ameriki

Kongres je odobril in predložil predsedniku Trumanu zakonski načrt, s katerim se zvišuje najmanjša mezda v Združenih državah od 40 na 75 stotnik dolarja na uro.

Zakon bo stopil v veljavo 90 dni po njegovem podpisu. Odslej bo torej najnižji ameriški delavec dobival na uro v naši valuti najmanj približno 500 lir, kar nekako odgovarja polovici pri nas običajne dnevne mezde nekvalificiranega delavca.

Povprečna mezda, ki jo prejema ameriški delavec, je mnogo višja kot je sedaj določena minimalna mezda. V naši valuti prejema ameriški delavec povprečno štirikrat tako visoko mezdo kot pri nas. Ker pa niso tudi cene potrebščin štirikrat večje, je njegova življenjska raven lahko mnogo višja kot v Evropi.

Tako skrbi za svoje člane razumno upravljano svobodno gospodarstvo.

Ponesrečeno praznovanje plebiscita v Celovcu

Za dan 10. oktobra so letos zopet pripravljali nekakšno zmagoslavje v Celovcu, ko so par let sem Slovence pustili čudežno pri miru. Iz starega pogorišča so izkopali žerjavico in dne 10. oktobra so hoteli vpihniti v ta pepel novega ognja. Na glavni trg pred magistratom so že postavili velik oder, ki naj bi bil zvečer slavnostno razsvetljen. Domačini, tudi Nemci, so se pa do vsega tega večinoma ravnodušno vedli in Nemci sami so morali uvidevati, da dobiček plebiscita nikakor ne odtehta velike nesreče, ki so jo utrpeli v drugi svetovni vojni!

Ko Slovenci po dovršenih dogodkih vse preudarimo, moremo ugotoviti: 1) Koroška je tisoč let sestavni del Avstrije. Koroška vojvodina je bila ena izmed najmočnejših avstrijskih dežel. In v tej pokrajini so vedno govorili slovenski jezik! Nobena zunanja sila Koroške ni pomislila! Umevno je zato, da se je pri plebiscitu ta del avstrijskega ozemlja čutil močnejše avstrijskega, kakor dežele ležeče dalje na jugu. Le-ta ljudska zavest je morala na izid plebiscita močno uplirati.

2. Države se ne oblikujejo samo po jeziku. Gospodarske razmere pri tem kar najbistvenije učinkujejo. Misel, da je naravno družiti ljudi enega jezika v eno državo, se ne da povsod in vselej izvajati. V početku jugoslov. gibanja so prijatelji v Celovcu vprašali dr. Brejca: »Kako si predstavljate od Avstrije popolnoma ločeno slovensko državo?« Na to je dr. Brejca dejal: »Ločitve bo samo upravnica. Jugoslavija se bo od Avstrije ločila samo kakor se loči okrajno glavarstvo Velikovec od celovškega«.

3. Slovenci so bili in so še danes izrazito katoliški narod. Znana je beseda kronista Helmolda, ki trdi, da so »koroški Slovenci narod izredno udan duhovščini«. Na avstrijskem severu lahko ugotovimo nekaj slinčnega: Slovaki so tukaj izrazito katoliško ljudstvo. Čehi manj. Vsak katoličan ve, da se je sv. Pavel trudil, vernike držati v pokorščini proti Rimski državi v dobi, ko je tam vladal Neron! Kaj čuda, da se veliko število avstrijskih Slovencev pri plebiscitu ni moglo odločiti za ločitev!

4. Kdor je pred plebiscitom kritično motril položaj, ni mogel biti takoj prepričan, da bodo Slovenci pri glasovanju uspeli. Ves čas zgodovine je denar igral veliko vlogo. Znana je rečenica pisatelja Salustia, s katero je ožigosil Rim: »Urbem venalem dummodo emptorem invenirent.« Na prodaj postavljeno mesto, če najde kupca. Plebiscit se ni vršil kakor se vrši cerkvena slavnost. Na eni strani je stal Slovenec, na drugi vsa Nemčija od Celovca do Berlina! Ko so agitatorji nabirali sadohe svojega dela, je moral biti uspeh nabiranja v Ljubljani in Celovcu proti nabiranju med Nemci smešno neznan. Ne vemo, ali so nemški agitatorji polagali komu obračun o svojem delu in če so, takemu obračunu ne verjamemo! Na splošno so bila sredstva nemške agitacije desetkrat večja, kakor sredstva Slovencev.

5. V Celovski »Volkszeitung« poroča najspretnejši agitator tedanjih

dni stvari, o katerih sicer še nikjer niso sporočali. Steinacher piše dne 9. okt.:

»Zaupniki so delovali s strastno poirtvovalnostjo. Predsedstvo organizacije so tvorili Schumy, Pichler in Reinprecht. Naslov »Heimatsdienst« nam je pri oblatvah takoj odprl vse duri. Glavni štab je tvorilo čez sto oseb, katerim so se pridružili šolarji, dijaki in dekleta iz celovških pisarn. Memmer je oskrboval pošto in imeli smo zase svoj poštni urad! Pisma smo dovažali z vozovi. Dr. Milčinski je imel nalogo, zaseči vse ljudi, ki so bili doma izven pasu, pa so vendar imeli pravico glasovanja. Vsem je poskrbel potrebne listine, poskrbel je za vozino v obe smeri in je skrbel za stanovanje in prehrano. Le-to delovanje je seglo daleč čez deželne meje. Na vsak dopis smo odgovarjali v najkrajšem času in najskrbnejše. Milčinskega delovna moč je bila neizčrppljiva. Ing. Cebul je vodil močnejše prevozniki referat. Železnica ni vozila in tudi pošta ni delovala. Stalno pa je raslo število ljudi in teža gradiva, ki smo ga morali prevažati. Pošta nam je tedaj dala na duceate poštnih vozov, ki so jih Slovenci imenovali »zeleze psee!« Ko s Koroške nismo mogli več dobiti nobenega avtomobila, smo na danu narobili večje število taksijev. Perkonig je uspešno agitiral z listom »Landmannschaft«, ki je postal dnevnik. Imeli smo v Celovcu zaposlene vse tiskarne in zadnji čas so stavili delati noč in dana. (Steinacher pa ne govori, da so nakupovali na Koroškem lesovino, ki so jo zamenjavali za laško usnje in z usnjem kupovali plebiscitne glasovne) Steinacher piše dalje: »Imeli smo svoj slovenski oddelek, v katerem so delovali jeziki znanstveniki, po večini Nemci s Kranjske (in nekaj koroških slovenskih vseučiliščnikov). Temu oddelku so bili dodeljeni pristisovalci »der geheime Abhorchendienst«, po katerem so nam prihajala važna poročila iz telefonskih govorov nepredvidnih slovenskih voditeljev. Vsa agitacija je bila zavarovana z organiziranimi napadalnimi oddelki. Zbrali smo male skupine krepkih in odločnih ljudi. Priegnili smo koroške študente z visokih šol v Gradcu. Namen teh napadalcev je bil, na dan glasovanja zapostiti s tepeži vso jugoslovansko pozornost. Te skupine so bile sestavljene iz kmetov; prišli so tudi delavci iz tobakarne, pevski in telovadna društva ter športniki, prišli so železničarji in razna društva K.U.K. oficirjeve«.

Iz tega poročila je razvidno, da je bila nemška agitacija do skrajnosti popolna in učinkovita. Vsa ta borba ni bila nič drugačna, kakor v drugi svetovni vojni borba med Nemci in Jugoslovanci: Nemci so prihajali z motorizirano artilerijo, Jugoslovanci pa so nastopali z volli vpreženimi v topove! Pri tem nastaja vprašanje: jeli bilo plebiscitno glasovanje svobodno, če mu je služil ves državni uradniški aparat v Celovcu, če mu je služila državna pošta in sodelovala železnica, če so samo eni stranki bila odprta vsa državna vrata?

M.V.P.

Kaj je Babič?

Cirkuški kloven, nestvor, gauliter, prvi podrepanik novega Poglavnika, superfašist, vampež itd. Vse to čitaš ali pa razvdiš lahko v eni sami številki »Delca«.

Toda to še ni vse. Vidali jevo glasilo ponovno opominja Babiča in tovariše, naj se nekoliko zamislijo na 30. april 1945 in na priveske, ki so bingljali na trgu Loreto v Milanu.

Ubogi Babič! Dobre prijatelje je imel in zastoj jim je v prvih letih z dobrih krmiljenjem preganjal povojno lakoto. Ob prvi priliki so mu obrnili hrbet in sedaj bi ga najraje iz same hvaležnosti razčetrtili, odprli in kaj še vse! Pri prvi v sorodstvu so res najhujši! Vsekakor pa smo lahko »Delcu« hvaležni za prekrasne primere progresivne politične debate. Opozicija in grožnje pa kažejo, da je v Vidalijevih vrstah še vedno zelo veliko navdušenosti za »progresivno« demokratični postopek (čita: krvava likvidacija!) s političnimi nasprotniki. Visoka uredniška kultura, ki se ne sramuje postavljati kot svoj ideal dogodek, za katerega se zaradi njegove divjake izvedbe sramuje ves italijanski narod!

Res lepa bodočnost in življenje nas čaka v zemeljskem raji, ki ga ti najrevolucionarnejši (ta modni vzdevek so si kominformisti sami nadeli) prijatelji delovnega ljudstva obetajo! Visek pa doseže stvar, posebno ko si še upajo zameriti titovcem, ako postopajo po teh istih receptih! Saj so skupno hodili v isto moskovsko komunistično šolo: ista šola, isti nauki!

Novi ERP fondi za Trst

STO dobi 13.400.000 dolarjev za drugo leto evropskega obnovitvenega načrta. Vest sporoča tržaški javnosti minister Robert E. Gallo-way, šef tržaškega odposlanstva ECA.

To je dokončna vsota, potrjena v zvezi z drugimi, dodeljenimi cistalimi državami - članicami Marshallovega načrta po ameriškem kongresu in po predsedniku Trumanu. Skupna vsota odobrenih fondov za poslovanje ERP-a za leto 1949-50 znaša 3.628.000.000 dolarjev. ECA je dobila pooblastilo, da sme podeliti do 150.000.000 dolarjev posojil državam - članicam. Navajamo dokončno razdelitev ERP fondov za drugo leto Marshallovega načrta (v milijonih dolarjev).

Avstrija	166,4
Belgija in Luksemburška	312,5
Danska	87
Francija	673,1
Zapadna Nemčija	332,9
Velika Britanija	919,8
Grčija	156,3
Irska	44,9
Islandija	7
Italija	389,1
Norveška	90
Holandska	258,1
Portugalska	31,5
Svedska	48
Trst	13,4
Turčija	59

Tržaški Slovenci in volitve v preteklosti

Za tržaško mesto je to pomenilo prehod v nove spremembe. Najprej so občinski svet sestavljali predstavniki velike posesti in mestnih patrijarhov. Kasneje, po dograditvi novega dela mesta in njegovi priključitvi k mestni občini, je prišel na vrsto sloj velikih trgovcev in brodolastnikov. Tema sloja se je kasneje pridružil še sloj državnih uradnikov, oseb z visokošolsko izobrazbo in pomorski kapitani. Šele kasneje je prišel na vrsto še četrti sloj, ki je obsegal obrtnike in male trgovce, t. j. trgovce z jesticami, krčmarje, mesarje, skratka tako zvanom malomeščanstvo. Ti ljudje so svoje obrtnice navadno prejemali od tržaške občine. Tržaška mestna občina je bila po zaslugi svoje samouprave tudi politična oblast za celo tržaško okrožje, t. j. za mesto in okolico, obrtnice pravice so se po večini ustanovile na podlagi občinskih ali političnih koncesij. To dejstvo je dalo Italijanom, ko so enkrat dobili premoč v občinskem svetu, veliko oblast, ki so jo oni, pa bili konservativci ali liberalci, znali uveljavljati. Ne smemo namreč pozabiti, da so tudi dobri Avstrijci znali biti hudu slovanščini in da so kazali veliko nestrpnost do slovenskega življa! Mali trgovci so se torej že tedaj varovali prikazati se za dobre Slovence in samo da bi dobili obrtnico so se pogosto izdajali za novopečene Italijane. In da bi dobili bolj meščanski pečat, so radi jemali za ženo kako lepo šiviljo in se začeli postavljati s svojim italijanstvom. Nič čudnega torej, ako so ravno ti novopečeni meščani postali in se obnašali kot najbolj zagrizeni sovražniki vsega, kar je bilo slovensko. Italijanski čustvovanje, sovraštvo do slovanstva, sramovanje svojega porekla so najbolj značilne poteze teh ljudi brez narodnega ponosa in brez značajnosti. In njihovih vrst so izhajali največji sovražniki domačega slovenskega življa.

Vendar je po letu 1891 tudi okolica dobila volivno pravico. Ker je bila krajevna milica podeljena na šest odredov, je sedež vsakega odreda postal tudi volivni okraj. Okoliški volivni okraji so počasi postali volišča pravih narodnjakov. V začetku je sicer v okolici prevladovala velika posest, ali nekateri veleposestniki so začeli kasneje zastopati tudi okoličane. Ali ravno tedaj, to je okoli 1. 1891 se je pojavil gostilničar s Proseka Ivan Naberger. Ni imel sicer drugih šol kot osnovna, ali bil je samouk in bister človek in je znal govoriti svojim ljudem in jih vneti za stvar. Stara dobričina Nadlišček, ki je še nekako popuščal mestni gospodi, je moral odstopiti in tedaj so Slovenci začeli svojo borbo za narodne pravice. V tistem času je razen tega še okolica prejela pravico, da skupaj s četrtim mestnim razredom voli svojega zastopnika. Do prve velike borbe je pa prišlo, ko je bila 1. 1897 uvedena še tako znana peta kurija. Trst je namreč volil 6 zastopnikov. Enega veleposestnika, z okrog 240 volivcev; drugega

veletrgovca in veleobrtnika, zopet okoli 400 ljudi; tretjega zastopnika je volila trgovska zbornica, ki tudi ni imela več kot dobrih sto volivcev. Skupnega zastopnika sta volila 4. mestni razred in okolica, kjer pa je število volivcev presegalo že 4.500. Ko pa je prišlo do splošne volivne pravice za mesto in okolico, je bilo na 144.515 prebivalcev 35.960 volivcev (kar bi skupaj z ženskimi glasovi pomenilo okoli 70.000 volivcev na 140.000 prebivalcev, t. j. polovico prebivalstva in ne, kakor v juniju 1892, 200.000 na 270.000 prebivalcev). Od teh je glasovalo le 25.320, torej pihih 70 odstotkov. Ze na prvih volitvah so Italijani dobili absolutno večino 55,7 odstotkov vseh oddanih glasov, t. j. 14.100 glasov za Attilija Hortisa, dočim je Naberger prejel 6460 glasov in socialdemokrat Karlo Učekar 4453. Zmaga italijanskega nacionalizma je bila nedvomna in povečala se je s tem, da so pri volitvi skupnega poslanca 4. razreda in okolice Italijani dobili 1860 glasov, dočim jih je Naberger dobil le okrog 1000. Vendar pa je slovenska manjšina dobila nad 25 odstotkov, kar je morda v neki meri odgovarjalo razmerju mestnih statistik.

Pri poveljevanju svoje zmage so se pa Italijani izdali, da so jo dosegli prav za prav s svojo »nadmočno tehniko«. Sami so torej priznali, da bi njihova zmaga brez »nadmočne tehnike« izgledala dokaj... manj prepričljiva. V čem je obstajala ta tehnika? Ljudje so postali na to pozorni in polagoma so zvedeli, da so veliko število italijanskih glasov dali odsotni pomorščaki in drugi umrli ali sploh izmišljeni glasovalci. Iz italijanskih vrst se je izvedelo, seveda samo v zapuhanih krogih, poedinosti o nekkih mladeničih, ki so dvajsetkrat izvršili svojo volivno dolžnost.

Ko je leta 1901 prišlo zopet do volitev, so tudi Slovenci začeli z drugo tehniko. Evidenca volivcev se je vodila bolje. V volivne komisije so sedaj prišli ljudje, ki so poznali prebivalstvo dotičnega mestnega okraja. Število odsotnih, ki so vendarle volili, se je občutno znižalo. Tako se je moglo zgoditi, da se je število volivnih upravičencev navzlic večjemu številu prebivalstva (porast od 144.515 na 151.010) zmanjšalo od 35.960 na 35.614, torej na komaj 45 odstotkov od celokupnega prebivalstva moškega spola. Število oddanih glasov je pa zneslo samo 22.283, torej več ko 3.000 manj nego leta 1897! Zato pa tokrat Italijani niso dobili predpisane absolutne večine, marveč le 10.469 glasov, za 3.500 manj kot leta 1897. Slovenci so dobili zopet preko 6.400 glasov, od teh 2679 (16,1 odst.) v samem mestu. Socialdemokrati so dobili pa 4901 glas. Ker noben kandidat ni dobil absolutne večine glasov, je prišlo do ožjih volitev, na katerih so Italijani dosegli le 10.690 glasov, dočim so slovenski glasovi tokrat dosegli število 8414, t. j. 43 odstotkov oddanih glasov! Značilno je vsekakor, da so slovenski glasovi v me-

stu dosegli s 4103 glasovi razmerje 29 odstotkov.

Tega visokega odstotka sicer kasneje niso nikdar več dosegli, kar dokazuje, da Trst od 1. 1900 do 1914 ni doživljal — kakor bi Italijani hoteli dokazovati — poplave slovenske emigracije. Vendar pa je razmerje sil vse bolj prehajalo na socialno področje. Nikdar več namreč niti Italijani niso v mestu dosegli nadpolovične večine. Leta 1907 stoji proti 9670 italijanskim nacionalističnim glasovom 3670 slovenskih in 7999 socialističnih glasov. Leta 1911 pa je v mestu bilo sicer 13.146 italijanskih glasov, ali proti tem je bilo v mestu 5660 slovenskih in 8109 socialističnih glasov. Medtem je pa okolica vse bolj poudarjala svojo narodno zavest in je dala leta 1907 4496, 1. 1911 pa 4961 glas. Razmerje med italijanskimi in slovenskimi glasovi je torej 1. 1911 bilo 14.352 proti 15.621. Statistika, ki je Slovincem dopustila le 29 odstotkov celokupnega prebivalstva v mestu in okolici, je torej ovržena s tem, da so slovenski glasovi proti Italijanskim dosegli razmerje 2. proti 3.

Tržaškemu namestniku princu Konradu Hohenlohu so Italijani očitali, da je upravljal mesto na škodo italijanskih koristi. V resnici so stvari stale povsem drugače. Novi zakon o vpisu v občinsko zvezo iz decembra 1896, leta je predpisal, da ima domovinsko pravico v tržaški občini in pravico na avstrijsko državljanstvo vsak dojenec, ki živi v mestu deset let. Potrdilo o bivanju je pa izdal znameniti anagrafski urad, ki je že tedaj enako kot danes zagrizeno zatiral vsako slovensko sled in vsak naš vpliv v Trstu. Kadar je bilo treba ugotoviti volivno pravico kakoga italijanskega doseljenca, je obstajala tudi že pod princem Hohenlohem težnja, da so v spornih primerih prizive reševali v smislu, ki je odgovarjal italijan-

skim stremljenjem. In ker je število italijanskih doseljencev letno dosegalo približno 3.000, od katerih je bilo polovica žensk, lahko rečemo, da je prirast italijanskih volivcev iz Italije vsako leto dosegel čez 1.000 glasov.

Tudi pod pokojno Avstrijo so torej italijanski nacionalisti uspevali zelo dobro. Občina je bila v njihovih rokah. Slovenci so od 80 občinskih svetnikov imeli le 12, četrtno je odstotek slovenskega življa v mestu in okolici prekašal četrtino. Tudi razdelitev volivnih okrajev je bila urejena tako, da je prodiranje mesta v okolico moglo za Slovence pomeniti izgubo enega ali drugega mandata. Tako so predmetja Rojan, Sv. Ivan in celo Skedenj bila predmet italijanskih poskusov prodora. Borba Slovincem torej ni bila napadalna, temveč le obrambna. Akoravno so Slovenci postavljali svoje kandidate v mestu in prisilili italijanskega kandidata v ožje volitve, ki so se vršile za kandidate dveh najjačih strank, kadar nobena od teh ni prejela nadpolovične večine, je poleg uveljavljanja doseljenecv iz Italije, katerim so bile priznane politične pravice, nastopilo še prodiranje socialistične internacionale, ki je zajemala tudi slovenske vrste. Naklada glasila tržaških socialistov »Rdeči Prapor« se je jela približavati nakladi »Edinosti«, ki je tedaj štela preko 10.000 izvodov. Na splošno se da reči, da je tedaj slovenska publika čitala več kot italijanska. V vsaki vasi tržaške okolice so se tedaj našli poedinici, boljši gospodarji ali obrtniki, ki so znali vršiti vlogo Nabergerjevo, t. j. da v ugodnem pomenu znajo pridobivati ljudi za narodno stvar. Ob volitvah so vasi strnjeno stopale na volišča in od dajale svoje glasove za narodno stranko. Zato lahko rečemo, da so v težki borbi, ki se je vodila v razdobju od leta 1901 do 1913 (bila so to pomembna borbena leta, pomembna ne le za našo narodno stvar, temveč tudi zaradi naraščanja italijanskih protidržavnih teženj), naši ljudje uvidevali o pomembnosti Trsta za bodočnost naše zemlje vendar le dajali marsikatero pobudo za uspešnejšo politiko, ki je Trstu donosala novo blagostanje.

Dve Slov. - hrvatski prosvetni zvezi

Pretekle dni je Vidaličjevo krilo sklicalo izredni občni zbor Slovenko-hrvatske prosvetne zveze. Na njem so si izbrali nov, svoj, odbor. Vidaličjevi trdijo, da se je od 52 društev Slov.-hrvatske Prosvetne zveze 45 društev izreklo za Vidaliča, 5 društev je nedelavnih in dve društvi se še nista oddolžili. Vsekakor lep rezultat ofenzive, ki so jo zadnje leto vršili na titovce. Ob tem rezultatu se vsi Slovenci lahko globoko zamislijo. Ta društva razpolagajo — po lastnih trditvah — z 14. obstoječimi pevskimi zbori ter z ljudskim odrom, ki je dal v 6. mesecih 53 predstav.

Po porazu, ki so ga doživeli v letu poloma babičevci v posameznih prosvetnih društvih, so njihove manjšine v posameznih krajih ustanovile lastna, vidaličjevcem konkurenčna prosvetna društva, katerim pa sedanjí odbor Slov. hrv.

prosvetne zveze ne priznava zakonitega obstoja. Po trditvah vidaličjevcv razpolagajo babičevci z 8. pevskimi zbori in njihovo hrbtnico tvori na prosvetnem polju Slov. narodno gledališče, ki je dalo v 9. mesecih 39 predstav. Babičevci tega poraza sicer ne priznavajo in trde, da imajo v rokah izjave zvestobe večine članov riemanjskega, barkovljanskega, svetovjanskega, saleškega, škedenjskega itd. prosvetnega društva. Potem ko smo videli, kako so na terenu kot zrela hruska padala posamezna prosvetna društva vidaličjevcem v roke, ne vemo, koliko smemo tem izjavam verjeti.

Za porazom v posameznih društvih in po izvršenem dejstvu izrednega občnega zbora vidaličjevcv znižana razločba odpora pa so sedaj tudi babičevci prisiljeni, da nekaj ukrepejo. Zato sklicujejo na dan

6. novembra t. l. v, verjetno iz opreznosti, še nedoločenem kraju, za razliko od vidaličjevcv, »redni občni zbor« Slov. hrv. prosvetne zveze, na katerega bodo sklicali svoje ostanke in novo ustanovljena društva, da si izvolijo svoj odbor.

Ne zahajamo radi v tuje prepire, posebno ne v kolikor imajo za našo narodno stvar škodljive posledice. Smatramo pa, da tako zagrzena politična borba na prosvetnem polju Slovincem nikakor ne koristi. Par razbijačev z zavihanimi rojaki pa je že marsikaj dovolj, da dobi poedina društva v roke nasilna, kričava klika. Večina članov želi namreč ostati dostojna; borba, izrazi, grožnje, se ji zde nečastni. Zato navadno molči ali pa se celo umakne. Na lepem se znajde pred vrati. Na ta način prehajajo društva v nepravne roke in

sad narodnega truda je za našo stvar izgubljen.

Naloga zavednih Slovinccev bi morala biti, da vztrajajo, da se ne umaknejo za nobeno ceno. Prosvetno premoženje in tradicije je treba rešiti, ne pa jih premetavati iz enih komunističnih rok v druge. Skrajni smoter mora biti depolitizacija prosvetnega življenja, osamosvojitve prosvetnih društev od sebihih komunističnih klik, ki jih samo izkoriščajo v svoje agitatorske namene.

To je bodoča, težka, a hvaležna naloga zavednih prosvetnih delavcev, ki naj na prosvetnem polju ustvarijo pogoje za uspešno splošno narodno in kulturno izživljanje Slovinccev. Tem prosvetarjem ne bo potem potrebna več nobena od teh dveh za lase privlečenih in v čisto politične namene ustanovljenih prosvetnih zvez.

Društveno življenje

Slov. prosv. matica

Občni zbor

Dne 20. oktobra zvečer je polagala obračun o svojem delu prva uprava SPM v Trstu. Občnega zbora so se udeležili poleg rednih članov tudi dr. J. Agneletto in dr. F. Vesel kot zastopnika SDZ, g. I. Macuka kot zastopnik ONDM, G. Gantar pa kot zastopnik A.K. Jadran. Občnemu zboru je prisostvoval tudi predsednik SPM v Slivnem Metlikovec.

Po otvoritvenih formalnostih je podal predsednik SPM J. Jež v svojem poročilu pregled kulturnega stanja v tržaškem demokratičnem gibanju v luči dejanskih političnih prilik, nakar je utemeljil skromno matično delovanje v tem prvem poslovnem letu ravno z neugodnim razvojem tržaške domače politike. Vendar uspehi niso izostali; lepo obiskani predavateljski večeri, lepo uspele proslave stoletnice Slavyanskega društva v Trstu, stoletnice Prešernove smrti in tridesetletnice Cankarjeve smrti, dva nadvse lepo uspela koncerta, trezno zamišljeno založniško delovanje in ustanovitev Glasbene šole pod vodstvom ravnatelja K. Sanciina so za kulturni dvig tržaških Slovinccev važne stopnje na razvojni poti navzgor!

Za predsednikom je podal g. Marko Udovič v izčrpnem tajniškem in blagajniškem poročilu temeljito sliko društvenega delovanja in stanja društvene blagajne. Po kratkem razgovoru o podanih poročilih je občni zbor soglasno izglasoval razrešnico odboru. Po kratkem odmoru so sledile volitve novega odbora. Vložena je bila samo ena lista, ki je bila tudi soglasno izvoljena.

Novi odbor sestavljajo: predsednik: J. Jež; podpredsednika: A. Dabinović in B. Sanciin; tajnik: F. Plečko; blagajnik: F. Srebotnjak; odborniki: S. Hreščak, V. Kralj in M. Slamič.

Pri slučajnostih je občni zbor sklepal o članarini družinskih članov zvepisanega člana SPM. V bodoče bo tem novim članom članarina znižana na polovico. Sklenjeno je tudi bilo, da bodo društveni člani uživali popust pri vstopnini

k raznim društvenim prireditvam in popust pri vseh knjižnih izdajah naše založbe.

SHAK Jadran

Smučanje

26. december 49 - 5. januar 1950: Prijatelji mladine, pomagajte preživeti naši mladini nekaj veselih dni pozimi v gorah. Vljudno prosimo, da nam javi, kdor je pripravljen posoditi ali po primerni ceni prodati rabljene smučke našim mladincem.

Mladinci, kdor ima možnost in želi kupiti nove smučke, naj sporoči, da kupimo skupno po znižani ceni neposredno iz tovarne.

Angleška konverzacija

Mladinci, JADRAN spet začne tečaj za angleško konverzacijo. Voda ga bo kolegica, ki je živela več let med angleškim svetom ter perfektno obvlada jezik. Prijave do 6. novembra t. l. — Informacije in prijava pri predsedniku kluba, Aljoši Veselu, ulica Torrelbanca 18-II., tel. 71-84.

Organizacija narodne demokr. mladine

Odbor Organizacije narodne demokr. mladine sporoča:

Na seji širšega odbora dne 8. t. m. je bilo sklenjeno, da ONDM organizira za člane in prijatelje sledeče tečaje:

- 1) Tečaj angleščine
- 2) »slovensštine in srbohrvaštine«
- 3) »socialni ved«
- 4) Govorniški tečaj
- 5) Krojni tečaj
- 6) Tečaj ženskih ročnih del
- 7) Plesna šola.

Pouk se bo vršil dvakrat na teden pod pogojem, da se prijavi zadostno število učencev. Vpisovanje se sprejema dnevno od 9 — 12 in od 16 — 19 ure v tajništvo SDZ v ulici Machiavelli 22-II. Odbor bo poskrbel, da stroški vpisnine bodo čim manjši.

Vabimo vse, ki se zanimajo za gori navedene tečaje, da se vpišejo čimprej, da se bo lahko odmerila vpisnina in začelo z rednim poukom.

Pismo iz Koludrov'ce

»Ljuba „Demokracija“!

Spet sem doma! Po mesecih se ti zopet oglašam.

Vem, da si mislila, da sem se ti izneveril. Izneverjenje je danes moderno in za marsikoga udobno, tudi če je vzrok izrte izvit ali z vero pokrit. Ko bi vedela, kolikokrat sem mislil med tem časom nate in če bi bila ti res prava gospodična, bi bila ponosna in bi zatrjevala vsem prijateljicam: »Vidi-te! Moj Pepo iz Koludrovce me ni pozabil; še sem njegova in noč in dan mišlila nate!«

Vedi, draga, da sem si večkrat očital to nezvestobo — a morala je priti od tega. Pisal sem ti, pred svojim odhodom po svetu, kako sva se pogovarjala s svojim sosedom Janezom o politiki in kako je iz tega Janeza postal pravi Ivan. Pismo ti takrat nisem odposlal. Moral sem odpotovati po svetu, da se vendar enkrat prepričam, kje je ta božja demokracija doma. Predno ti povem, kako se mi je godilo pri tem iskanju in kje sem jo našel, prečitaj raje prej pismo, ki je tedaj ostalo neodposlano:

Bila sva, z Janezom namreč, pri maši v Zgoniku. Po končani službi božji se vrčava proti Koludrovici. Nedelja je lepa, nebo kot žamet, za kosilo pa še prezgodaj. Korakava počasi, kot oni, ki se jim ne mudi. Sicer pa če garaš vse božji teden, ob nedeljah postaneš bolj lenuhast in z lenobo misliš, da si podaljšal dan počitka. Tik pred domo vasjo jo zavijava v polje, pogledaj, kako se razvija in če že črni, kar trta nosi. V bližini hiš

sua hodila molče. Vsak je imel svoje misli in dva, ki se razumeta, ki imata iste skrbi, iste nadloge in dobroto, se pogovarjata in razumeta tudi v lastnih mislih...

»Čuj, Pepo! se oglasi Janez, ko sva bila precej oddaljena od vasi, v Salež pa ne nosi glave! Imajo jo pošteno s teboj! Se jaz sem se komaj zmužnil tamošnji nadebudni mladini. Eden je za Tita, drugi za Vidaliča in tretji...«

»Zakaj neki?« ga prekinem.

»Ej vraga, tisto tvoje zadnje pismo o odkritju spomenika jim je stopilo za nohte in zdaj jih srbijo. Saj veš, kako je! Vse ja, samo resnice ne smeš povedati! Če bi se lagali, bi ti ploskali, bi te nosili v procesiji magari od hiše do hiše, bi te zapisali celo še pri življenju na oni spomenik.«

»Naj gredo k vragu! Moj oče, Bog mu daj mir, kjer je, mi je vedno pravil, še takrat, ko so bili tod žendarni z rumeno špičo na trdem klobuku in z brkami na dve špiči, da so misli proste davka. Če so misli poštene, jih, po mojem, lahko tudi komu pišeš, pa amen! Veš, Janez, v moji buči je vse to že davno mrgoleto, toda sam sebi sem si zatrjeval: molči, kaj ti veš, vsi kričijo, da je tako in bo tako. Toda, kar je preveč — je preveč!«

»Da, da, Pepo! Saj imaš prav! Saj mislim skoro tudi jaz tako in tako misli tudi mnogo Saležev. A eden se drugega boji in vesela gre naprej. Če bi bila meja kje tam vrhu Nanosa ali še bolj pri Poštojni, bi bile naročene na »Demokracijo« vse saleške hiše.«

»Mož je mož, pa če živi ob meji ali tisoč kilometrov od nje. Navsezadnje, mislim, da je laže postati mož ob meji. Pojdi na Zekane in glej proti severu, pa te mora srečati pamet. In vsi oni, ki tvegajo življenje, da prebežijo ta naš hrib? Razumem, da se da prenašati lakoto in udarniško delati — če vidiš pred seboj lepo bodočnost. Kateri oče si ne ožili roke, da bo dobro njegovim otrokom? Toda, drago moj, kako hočeš pričakovati dobroto po vsem tem, kar smo skušali in videli in kar skušamo in vidimo? Čitaj le »Primorskega« in »Delo«, pa vidiš kaj so bili, so in bodo ti tovariši, največji prijatelji delovnega ljudstva. Ne bom pozabil svojega partizanstva. Tedaj sem v svoji neumni glavi mislil, da v borbi mora tako biti, ker tako je bilo pod Francem Jožefom, pod Vitorfotom in pod Mussolnijem. Za ofitirja vse, za vojaka nič; za komandirja in komisarja vse, za partizana nič. Komandirji so se gostili z najlepšimi tovarišicami posebej, nam, partizanom, so padale mrvice, če so sploh padle. Na koncu koncev, kakšno potrebo po političnih komisarjih smo imeli mi, prostovoljni in idealni borci, ki smo šli v boj, da rešimo našo zemljo za nas in ne za kolhoze, da si priborimo svobodo in ne prisilno delo, da bomo spet ljudje in ne samo številke komunističnega kapitala?«

Kako je danes tuka, kako tam čez? Tuka — tovariši klepetaji se vozijo v avtomobilih, ti pa garaž, žrtvu, nabiraj, trgaš si od ust, stavkaš in vse to za partijo in ne za narod. Tam čez — (pokazal sem čez hrib) ljudstvo strada, partizan je lačen, komandirji pa ne vedo, kam z blagom... Če zineš — prisil-

no delo, ne greš na udarniško — prisilno delo, hočeš kaj popraviti — prisilno delo in zaplemba premoženja. Za lepo tovarštvo smo se borili! Kar je moje je njegovo in kar je njegovo je tudi njegovo!«

»Veš, Pepo! Vse kar praviš vemo vsi in vendar sem še v domu. Preto in udarniško delati — če vidiš pred seboj lepo bodočnost. Kateri oče si ne ožili roke, da bo dobro njegovim otrokom? Toda, drago moj, kako hočeš pričakovati dobroto po vsem tem, kar smo skušali in videli in kar skušamo in vidimo? Čitaj le »Primorskega« in »Delo«, pa vidiš kaj so bili, so in bodo ti tovariši, največji prijatelji delovnega ljudstva. Ne bom pozabil svojega partizanstva. Tedaj sem v svoji neumni glavi mislil, da v borbi mora tako biti, ker tako je bilo pod Francem Jožefom, pod Vitorfotom in pod Mussolnijem. Za ofitirja vse, za vojaka nič; za komandirja in komisarja vse, za partizana nič. Komandirji so se gostili z najlepšimi tovarišicami posebej, nam, partizanom, so padale mrvice, če so sploh padle. Na koncu koncev, kakšno potrebo po političnih komisarjih smo imeli mi, prostovoljni in idealni borci, ki smo šli v boj, da rešimo našo zemljo za nas in ne za kolhoze, da si priborimo svobodo in ne prisilno delo, da bomo spet ljudje in ne samo številke komunističnega kapitala?«

Kako je danes tuka, kako tam čez? Tuka — tovariši klepetaji se vozijo v avtomobilih, ti pa garaž, žrtvu, nabiraj, trgaš si od ust, stavkaš in vse to za partijo in ne za narod. Tam čez — (pokazal sem čez hrib) ljudstvo strada, partizan je lačen, komandirji pa ne vedo, kam z blagom... Če zineš — prisil-

Slovenec. Cutim, da sem Slovenec in zato moram ostati Slovenec in če sem značaje, moram ostati tudi dober Slovenec. Zato sem pri komunistih fašist in celo izdajalec naroda. Rečem ti, da mi ne rečeš!..«

»Pepo! Jaz ne razumem več ničesar. Priznam ti odkritosrčnost!«

»Veš kaj, Janez! Vrniva se in v popoldne pridi k meni, ti bom nekaj pokazal. Morda boš potem razumel

»Razlike« med fašizmom, komunizmom in nacizmom:

Fašisti:	Komunisti:	Nacisti:
Duce P. N. F. fašist Balilla Milicija Ovra fašistični pozdrav znak snop Konfin Klic: Duce - Duce! politični umor izdajniški procesi politični teror itd.	Maršal K. P. partijec pionir proletarske brigade Ozna - Čeka - Gepeu partizanski pozdrav rdeča zvezda koncentracijska tab. Tito - Tito - Tito! politični umor izdajniški procesi politični teror itd.	Führer N. S. D. A. P. nacist Hitlerjugend SS oddelki Gestapo Hitlerjev pozdrav kljukasti križ Koncentracijska tab. Heil - Sieg, Heil - Sieg! politični umor izdajniški procesi politični teror itd.

prav. Antifašist sem in ostanem; s fašisti nikoli skupaj!«

»Bravo, Janez, ta je pametna! Tudi jaz ti to ponovim: S fašisti nikoli skupaj in tako tudi delam!«

»Pa saj pravijo, da ste vsi reakcionarji fašisti!« udari Janez.

»To pravijo komunisti! Vse njihovo orodje je laž! Glej, Janez, jaz se čutim zavednega Slovence in ne morem drugače. Moj oče in mati, ded in praded, vsi so bili Slovenci in račun je kratak — ne morem reči drugega kot, da sem

in za vedno vedel, kdo je fašist in kdo je narodni izdajalec.«

Vrniva sva se in popoldne je Janez res prišel. Pokazal sem mu seznam s stotinami primerov, ki sem jih sam spisal v urah premišljevanja. Tebi, »Demokracija«, navdem le začetek tega seznama, druge pa vabim, da si ga sami nadaljujejo:

Ko sva prišla do konca s temi razlikami, ki sploh niso razlike, marveč vse še tako lepo ujema in

kjer so si vsi trije režimi popolnoma enaki, se je Janez pošteno potil, nekaj časa gledal, potem pa je zamisljeno dejal: »Pepo! Meni se meša. Da bi prišel do teh primerjav mi ni padlo nikoli v glavo. Odprl si mi oči, hvala ti — a težko je vse to. Take podlosti bi si nikoli ne mogel predstavljati. Pepo, pojdem s teboj! Na, tu je moja rokica. Na prihodnji sestanek »Demokracije« pojdeva skupaj!«

»Janez, predno se ločiva, samo še eno vprašanje: »Ali sem jaz fašist, ali so komunisti fašisti?« Ivan mi je stisnil roko, to je bil njegov odgovor.

Na sestanek pa nisem mogel z Ivanom. Šel je sam. Jaz sem moral po svetu iskat demokracijo. Kje in kako sem jo našel pa prihodnjič daljšejejo:

Oprosti, draga, da ti pišem vse tako po domače, toda kaj več ne morem zahtevati od svojega

Pepota iz Koludrovce.

Smrt uglednega slov. politika

G. Franc Smodej, bivši poslanec in poznejši senator v beograjskem parlamentu, je bil 21. sept. pokopan v Beogradu. Svoje delovanje je pričel kot mlad kapitan na Koroskem, kamor je prišel s sosednjimi Stajerske. Poln življenjske sile in ves zavzet za borbo koroskih Slovencev, ki so takrat — v prvem desetletju tekočega stoletja — hudo trpeli pod navalom nasilnega velenstva, si je kaj kmalu priboril priznanje in je postal urednik »Koroskega Slovenca«. Po prvi svetovni vojni se je preselil v Ljubljano, kjer je stopil v uredništvo »Slovenca«. Zaradi svojih političnih sposobnosti in zaradi požrtvovalnosti, s katero se je posvetil delu v vrstah Slovenske ljudske stranke, je bil izvoljen za poslanca v jugoslovansko zbornico v Beogradu. Tu se je politično živahno udeleževal in je bil eden najvidnejših sloven-

skih parlamentarcev v jugoslovanski prestolici, kjer je tudi večino prebivala vsa leta pred drugo svetovno vojno. S pokojnim dr. Koroscem ga je vezelo ozko prijateljstvo in je bil eden njegovih najbolj upoštevanih sodelavcev. Postal je tudi član senata in je z veliko spretnostjo ščitil slovenske koristi in tem reprezentančnem domu prejšnje Jugoslavije. Ko je Titov režim prevzel oblast, se je pokojni Smodej umaknil v politično ozadje, kjer je z veliko zaskrbljenostjo zasledoval dogodke in razvoj v državi, katero je pomagal ustvariti in desetletja sodeloval pri njeni graditvi. Ni mu bilo dano, da bi dočkal novega preroda svoje domovine, zato je bilo njegovo slovo težko. Bodrila ga je pa sveta zavest, da končno vedno zmaga pravica. To bo največje plačilo za trude in napore njegovega borbenega življenja.

IRO podaljša poslovanje

Mednarodna begunska organizacija Združenih narodov je sklenila, da bo podaljšala svoje poslovanje za 6 do 9 mesecev preko svoječasno določenega roka 30. junij 1950.

Mednarodna begunska organizacija je sklenila, da podaljša dobro svojo poslovanje za namenom, da v dodatnih 6 do 9 mesecih naseli nadaljnjih 100.000 razseljenih oseb in sicer 50.000 v Avstralijo, 10.000 v Kanado, 10.000 v Južno Ameriko in 5.000 v zahodno Evropo v okviru množičnega naseljevalnega načrta ter 20.000 v razne države, ki bi jih naselile kot posameznike, nadaljnjih 5.000 oseb pa prihaja v poštev za repatriacijo.

Glavni svet Mednarodne begunske organizacije je tudi odobril 10 milijonov dolarjev iz tekočega proračuna za financiranje naseljevalnih načrtov za tiste begunce, ki imajo zaradi fizičnih, gospodarskih in socialnih nedostatkov najmanj izgledov, da bi se mogli izseliti. Ta denar bodo uporabili, da bodo pomagali državam pri izvedbi načrtov, ki bi zagotovili preskrbo tistih

oseb, ki se ne morejo same vzdrževati in bi pomagali delazmožnim beguncem, da najdejo zaposlitev. — Ko je predlagal 6 do 9 mesečno nadaljevanje poslovanja Mednarodne begunske organizacije je glavni ravnatelj J. Donald Kingsley izjavil, da Mednarodna begunska organizacija ne bo mogla rešiti celotnega begunskega vprašanja. Poudaril je, da bodo potrebni nadaljnji ukrepi za stalno preskrbo beguncem, ki jih ni mogoče naseliti ali repatriirati za ustanovitve organizacije v okviru Združenih narodov, ki bo nudila beguncem pravno zaščito.

V svojem poročilu je Kingsley navedel, da je doslej največ beguncem sprejela država Izrael (113 tisoč 122 oseb). Na drugem mestu so Združene države s 101.846. Združeno kraljestvo, Kanada in Avstralija pa so sprejele doslej vsake več kot 70.000 beguncem.

Za ustanovitev mednarodne begunske organizacije je svoječasno glasovalo 80 držav, toda pristopilo in vzdržuje jo samo 18 držav.

Prošnje je treba vložiti do vključno 15. novembra 1949;

2) prispevek za nakup trtnih sadik in sadik sadnega drevja v najvišjem znesku 80 odst. izdatkov. Nakup bo skupno izvedlo Kmetijsko nadzorništvo, ki bo skrbelo, da bodo sadike prvovrstne in bodo nudile vsa potrebna jamstva za dober uspeh nasadov. Prošnje za nakup in prispevek je treba nasloviti na tehnični oddelek nadzorništva do vključno 15. novembra t. l.;

3) prispevek za nabavo kmetijskih strojev v najvišjem znesku 40 odst. Prošnje je treba enako nasloviti na tehnični oddelek nadzorništva do vključno 1. decembra t. l.;

4) prispevek za nakup plemenke živine v najvišjem znesku 40 odst. Prošnje je treba tudi v tem primeru nasloviti na tehnični oddelek nadzorništva, ki bo od primera do primera sporočilo datum nakupa plemenke živine.

Vse omenjene pobude in izvedba potrebnih del spadajo pod veljavne zakonske določbe in zadevne pravilnike, s katerimi se kmetovalci lahko seznajajo v uradu Kmetijskega nadzorništva.

Obvestilo kmetovalcem dvolastnikom

Obveščajo se kmetovalci dvolastniki, da vsa dvolastniška dovoljenja, katerih veljavnost poteče v oktobru, novembru in v decembru t. l., obdržijo veljavnost za prehod na ozemlje FLRJ vse do 31. decembra t. l.

Brez izjeme pa morajo biti dvolastniška dovoljenja predložena med 15. in 31. decembrom 1949, v uradu Kmetijskega nadzorništva v ulici Roma 20-I. za obnovo veljavnosti za leto 1950.

Nabrežina

Dne 26. okt. sta praznovala v Nabrežini dvajsetletnico svoje poroke zakonca Danila in Adolf Pertot, naša vneti somišljenika in sodelavca, katerima najtopleje čestitamo in ključno se na mnoga leta srečnega in zadovoljnega zakonskega življenja.

Društvo slov. katoliških učiteljev

Društvo slovenskih katoliških učiteljev javlja svojim članom in prijateljem, da bo letni občni zbor dne 3. novembra t. l. ob 9.30 pri Sv. Antonu novem v ul. Ponchielli 2-IV. nadst.

- Dnevni red:
1. Poročilo odbornikov
 2. Volitev novega odbora
 3. Slučajnosti.

Odbor

Sv. Križ

Po tolikem času je naše vinogradnike vendar srečala pamet, saj so letošnji trgatve začeli v začetku oktobra, tako kot so to delali naši dedje in pradedje. Kajti med vojno in tudi po vojni so začeli trgati že 12. septembra, tako da okoli 20. septembra ni bilo grozja več na tržah! Posledica prezgodnje trgatve pa je bila ta, da je dala slabo vino in da je na poletje marsikomu grizlo, ali pa skiselo in zavrelo, in sicer zato, ker je vsebovalo premalo alkohola, ker se je trgalo grozjé že zeleno.

S tem, da nismo imeli Križani takega vina kot bi ga morali imeti, je mnogo izgubil Sv. Križ na svojem slovesu, kajti svetokriški belo vino je slovelo daleč naokoli in tudi marsikateri tujec je zahajal ob nedeljah v Sv. Križna na kozarec dobrega domačega vina. Dosti so pa pripomogli k izgubi slovesa o dobrem svetokriškem vinu tudi gostilničarji, ki so točili razno ponarejeno brljuzo v imenu našega vina. S tem so spravili ob ugled naše vino, našega kmeta in sami sebe. Grdo in greh je, da se dá človeku, kateri je ves teden delal in se trudil in morda prišlo celo iz mesta, takšno vino, ki ni vredno, da bi se izlilo kosi za vrat, ko vendar dotični plača v dobrem denarju.

Letos bomo imeli Križani mnogo boljše vino od drugih let, zato apeliramo na naše gostilničarje, naj ne mešajo našega vina z brljuzo. Točite naše pristno vino, s tem bodo prišli do ugleda kmetje in gostilničarji! Tako bo zaslovel Sv. Križ zopet s svojo dobro vinsko kapljico! Če se bodo naši kmetje držali stare navade in izreka svojih dedov, da sv. Mihael odpre trgatve, bodo imeli tako vino, da bo veljal stari domači pregovor: »tako je, da ga bi v faclou nosue«.

Tudi glede kraja je bilo dobro preskrbljeno, čeprav peljeta dve cesti ravno po sredi našega brega, ena iz Trsta proti Sesljanu, druga pa ob vodovodu iz Brojnice v Trst. Vsa čast in priznanje gre našim čuvajem, kateri so se res potrudili, da so napravili svojo dolžnost, in tržaški občinski upravi, kateri nam je čuvaje preskrbel. Posebna zahvala gre tudi naši policiji in gospodu poveljniku policije, kateri je res preskrbel od svoje strani za varstvo našega pridelka.

Svetokriški

Program ONDM

I. Organizacija se imenuje Organizacija narodne demokratične mladine.

II. Organizacije združuje slovensko, hrvatsko in srbsko mladino STO-ja.

III. Organizacija je narodna in stavljala narodnost na prvo mesto. Organizacija je protikomunistična.

IV. Duh slovenstva in jugoslovanstva bosta vodila organizacijo.

V. Smoter organizacije je dvig narodne zavesti pri članih in pri slovenskem ljudstvu na STO-ju.

VI. Organizacija vidi v resnični demokratiški ureditvi sveta rešitev vseh naših narodnih problemov.

VII. Organizacija bo dvigala kulturno raven ter splošno izobrazbo svojih članov.

VIII. Pri svojem delu se bo organizacija izirala izključno na potrebe in koristi slovenskega naroda.

Vesti z Goriškega

Važno za davkoplačevalce

Našo javnost opozarjamo, da poteka 31. t. m. zadnji rok za prijavo dohodkov, ki bodo služili za odmero družinskega davka v Gorici.

Povišani carinarnci

Dosedanji carinarnci v Gorici in Trzinu sta povišani in nosita sedaj naslov: višje ravnateljstvo. Pod območje višjega ravnateljstva spada vsa goriška pokrajina izveniši Tržiča, ki ima samostojno višje ravnateljstvo. Povišanje je bilo izvedeno zaradi državne meje in prostega pasa, da Gorica lahko v lastnem delokrogu vrši in določa razne carinske postopke. Za povišanje se je potegovala goriška Trgovska zbornica že od 1. 1947. S pomočjo prefektore je sedaj končno povišanje tudi dosegla.

Mesnice v zimskem času

Od 1. oktobra je za mesnice v veljavi zimski urnik, ki traja do zadnjega aprila. Po tem urniku poslujejo mesnice ob delavnikih od 7. do 13. ure in so popoldne zaprte razen ob sobotah, ko so odprte od 15. do 20. ure zvečer. Ob nedeljah in velikih praznikih bodo mesnice zaprte cel dan.

Knezonaškofijski seme-nišče v Gorici

Vsled nove državne meje in zaradi odcepitve Trsta, ki si gradi lastno deško in bogoslovno seme-nišče, se je število goriških semeniščnikov in bogoslovcev močno skrajšalo. Zato je nadškof s posebnim odlokom odločil, da se ustanovi »Knezonaškofijsko goriško semenišče«. V tem zavodu, ki bo imel svoj sedež v Malem semenišču pri tako zvani vili Bekman, se bodo vzgajali dijaki in bogoslovci goriške nadškofije.

Sovražniki našega jezika

Finančna intendantca v Gorici zahteva od slovenskih vojnih odškodovancev, da prevedejo v italijanski jezik prijave škode, ki so jih pod Zavezniko vojaško upravo predložili v slovenščini.

Tako spoštuje Italija našo manjšino in tako ščiti naše jezikovne pravice, kljub vsem določilom ustave, kakor na primer člena 3 in 6 iste. Ali misli Finančna intendantca v Gorici, da bomo Slovenci v Italiji samo davke plačevali in molče prenašali krivice, ki nam jo dala? Čas je že, da se neha z zoperstavljanjem našega jezika na javnih uradih!

Goriška občinska podjetja

Prejšnji petek je skupina občinskih odbornikov in svetnikov obiskala občinska podjetja, ki v bistvu upravljajo oskrbo Gorice z elektriko, plinom in vodo. Ogledali so si plinarno, kemični laboratorij in električno centralo, ki dopolnjuje dobavo hidroelektrične energije, katera vsled pomanjkanja padavin ni zadostna. Po prehodu še raznih drugih naprav so si ob Soči ogledali dela za nov vodovod. Ta vodovod bo po posebnih cevih, ki bodo šle preko ulice Brigata Pavia, XX. septembra, Sv. Klare, Mameli ter preko Travnika in predora, dovajal vodo iz Soče do rezervarja na gradu. Pri teh delih bo za dobro par mesecev zaposlenih precej delavcev in se bo na ta način vsaj nekoliko olajšalo breme brezposelnosti, ki tako obupno tlačí Gorico.

»Pastirček« je izšel

Z novim šolskim letom je tudi otroški list »Pastirček« pričel svoj novi, peti letnik. Oktobrska številka, ki je že izšla, je prav priporočljiva za vse naše šolarje. Uredništvo in uprava: Slovensko Alojzije-višče, Gorica, ulica Don Bosco 3.

Nova maša onstran meje

V Levpi nad Kanalom je 18. m. pel svojo prvo sv. mašo tamonjšni domačin g. Lojze Munih. Ker je nova maša v našem podežlju še vedno izreden praznik, se je tudi v Levpi nabralo domačinov in sosedov, da je bila cerkev premajhna. Tudi za okrasitev cerkve in vasi so s požrtvovalno vno poskrbeli vaščani, zlasti mlajši rod. V veliko veselje zbranega ljudstva so se udeležili nove maše tudi ostali trije primorski novomašniki, ki so pred par meseci peli vsak v svojem rodnom kraju svojo prvo sv. mašo, in sicer eden v Idriji, drugi v Brdih in tretji na Vipavskem. Zaradi svojevrstnih razmer, v katerih živimo, je novomašnik Munih začel s svojimi študijami v goriškem Malem semenišču, med vojno je bil v Vidmu, bogoslovje je končal pa na ljubljanski bogoslovni fakulteti. Na novi življenjski poti mu želimo obilo sreče!

Smrt uglednega moža

Nedavno od tega so v svetem pri Komnu ob velikem številu domačinov in sosednih pogrebcev spremlili k zadnjemu počitku odličnega kraškega moža g. Vincenca Jazbeca. Rajnik, ki je bil svoj čas tudi komenski župan, je bil prava slovenska korenina. Zaveden, nepogljiv Slovenec ni klonil prej pred fašistično in sedaj ne pred rdečo diktaturo. Svojo številno družino je vzgojil v pravem krščanskem duhu. Vedel je: kjer sta Bog in Cerkev, tam je prostora za svobodo in narodnost. Zato je bil vođa »Governor« po vsem Krasu znana in spoštovana osebnost ter ga bodo Kraševci ohranili v častnem spominu. V svojem delapolnem življenju je pokojni moral pretrpeti mnogo težkih preizkušenj. Ena najtežjih je bila gotovo smrt sina dr. Ernesta, ki je zginil v nacističnem taborišču.

Smrt ugledne matere

Pred kratkim so v Sovodnjah pokopali 73 letno posestnico Ano Lutman, po domače Nutko Mogrinovo. Kljub slabemu vremenu se je pogreba udeležilo veliko ljudstva, dokaz, kako je bila pokojnica spoštovana in kako so jo vsi radi imeli. Bila je prava slovenska kmečka mati vedrega duha in rododarnega srca. Naj počiva v božjem miru! Družini iskreno sožalje.

Štandrež - smrt v čudnih okoliščinah

Lojze Makuc, znani odbornik iz partizanskih časov, nato funkcionar v stari Gorici do priključitve, se je v septembru 1947 odpravil v Jugoslavijo z nekim kamionom, zaradi česar je bil obsojen v Vidmu kar v odsotnosti na leto dni zapor. Človek je mislil, da se ne bo nikdar več vrnil v Italijo. Pa temu ni bilo tako. Za nekaj mesecev se je govorilo, da se bo Lojze vrnil k družini, ki je vedno ostala tostran meje. V nedeljo 18. t. m. je res prišel v Italijo preko bloka pri »Rdeči hiši« pripravljen presedeti leto dni v zaporu in nato ostati pri svojih.

Torej se je vrnil. A se ni vrnil zdrav. Takoj pri prehodu čez mejo je moral stopiti v bližnjo bolnico za prvo pomoč, ker je imel zlomljeno ramo. Tudi mrazica je bila visoka. Doma se je moral vleči. Stirje zdravniki so mu skušali pomagati. Pa le ni šlo, ker v četrtek po polnoči je nepračakovano izdihnil svojo dušo.

Vsa zadeva utegne biti zelo nerodna zlasti za tiste tovariše, ki bi si radi še rešili še itak zapravljeni ugled. Da ni bila Makučeva vrnitev vsakega evetja, napisov in besed nekdanjih tovarišev funkcionarjev! Ljudje se sprašujejo začuden tudi zaradi tega preloma z navado, ki je ni Fronta nikdar opustila, ker je vedno poslala svoje vence in napise vsem, tudi pravni zaslužnim pripadnikom! Makuču, ki je vse dal za njihov ideal, pa nič! Kaj se je torej zgodilo?

Ali si že storil svojo narodno in socialno dolžnost?

Slovenci, spominjajte se Slovenskega dobrodelnega društva ob veselih in žalostnih dogodkih življenja.

Darove v denarju in blagu lahko pošljete po pošti ali oddaste osebno v uradu društva, v ulici Machiavelli št. 22, vsak torek od 10. do 11. ure in vsak petek od 15. do 16. ure.

K U P I M slovenske, hrvatske in srbske knjige. Ponudbe pošlji upravni lista, ul. S. Anastasio 1-c, pod značko »Knjigac«.

Odgovorni urednik: dr. Janko Jež
Tiska: tiskarna »ADRIA«, d. d. v Trstu

Zima je pred durmi!

Kje dobiš toplo perilo in obleke kakor tudi nogavice in vse potrebščine?

V modni trgovini „Pri soncu“

oogal Nizza - Rismondo 1.
Priporoča se Lupše Ivan

Mizarji kmetovalci podjetniki! Deske smreke, macesnoe in trdih lesov, trame, peza-

ne plošče, furnir, parkete in droa nudi najugodnejše

CALEA

TEL. 90441 T R S T

Viale Sennino, 2 4

Slovenci!

V soboto 12. novembra 1949 bo v prostorih SDZ, ulica Machiavelli 22-II,

velika zabavna prireditve

Preskrbljeno bo za godbo in ples ter za jedajo in pijačo po poljudnih cenah.

Med zabavo bodo prijetna presenečenja!

Prireditveni odbor

Tržaško krznarstvo - Pellicceria Triestina

TRG SV. IVANA (Piazza S. Giovanni) št. 4 - III. nadstropje

UGODNOSTI PRI PLAČEVANJU